

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Рибіна Л.О.

доцент кафедри фінансів
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна

Самошкіна І.Д.

доцент кафедри фінансів
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна

Одним із стратегічних напрямів розвитку енергетичної сфери в Україні є використання альтернативних джерел енергії, які дозволять одночасно вирішити декілька завдань. По-перше, підвищення енергоефективності для широкого кола споживачів енергії, зменшення залежності енергетичної сфери від імпортованих джерел постачання енергії (зміцнення енергетичної безпеки країни) і, що важливо, вирішення екологічних проблем, зокрема, зменшення викидів в атмосферу вуглекислого газу. Для розвитку альтернативних джерел енергії Україна має всі необхідні передумови. Потенціал альтернативної енергетики (виробництво енергії з відновлюваних джерел) в Україні наведений в табл.1.

Таблиця 1

Потенціал альтернативної енергетики в Україні [1]

Вид	Річний потенціал		Річне заміщення природного газу
	млрд. кВт год	млн. т умовного палива	млрд. м ³
Вітрова енергетика	41,7	15,0	13,04
Сонячна енергетика	28,8	6,0	5,22
Геотермальна енергетика	105,1	12,0	10,43
Біоенергетика	27,7	10,0	8,70
Гідроенергетика	162,8	20,0	17,40
Енергетика зовнішнього середовища	154,7	18,0	15,65
Разом	520,8	81,0	70,44

За даними Держенергоефективності України, частка відновлюваних джерел енергії збільшилася за останні три роки з 3,9 до 5,8%, в електроенергетиці - із 7,4 до 7,8%. Найбільші темпи зростання саме у сонячних електростанцій. Якщо 2016-го їхня загальна потужність становила 99,2 МВт, то 2017-го - понад 170 МВт. Вітрова генерація за 2016 р. зросла до 437,7 МВт. [2].

За словами виконавчого директора Інституту стійкого розвитку, засновника Харківського енергетичного кластеру Ігнат'єва С. [3], сьогодні можна спостерігати зростання кількості приватних осіб, територіальних громад, представників малого і середнього бізнесу, які зацікавлені у розробці і впровадженні зелених інвестиційних проєктів в енергетичній сфері, спрямованих на досягнення енергоефективності і застосування нетрадиційних джерел енергії. Про зростання привабливості галузі альтернативної енергетики в Україні свідчить динаміка росту показників виробництва та споживання електроенергії з відновлюваних джерел енергії (рис. 1)

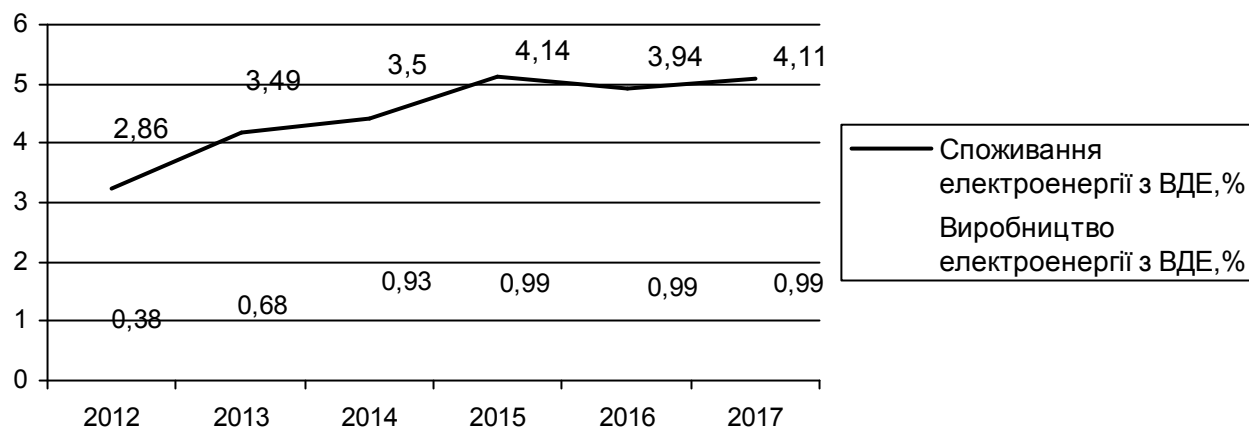

Рис. 1 - Динаміка показників виробництва та споживання електроенергії з відновлюваних джерел енергії в Україні

Але втілення їх ідей на практиці гальмується дефіцитом відповідних ресурсів та відсутністю нормативної бази для системного розвитку альтернативної енергетики. На сьогодні альтернативна енергетика є високовартісним задоволенням, навіть для підприємств, не говорячи вже про населення. Недостатність проєктного фінансування, дорогі довгострокові банківські кредити (українські банки зацікавлені надавати в основному короткострокові кредити і

не бажають вкладати кошти у нові фінансові проекти) створюють проблеми для впровадження альтернативної енергетики в Україні.

Альтернативна (екологічна) енергетика на відміну від традиційної передбачає законодавчо закріплені спеціальні тарифи, за якими закуповується електроенергія з відновлюваних джерел, або «зелені» тарифи. На думку Оберковича С. основним мінусом впровадження «зелених» тарифів є підвищення цін на електроенергію для кінцевих споживачів або необхідність виділення з бюджету держави значного обсягу фінансування цієї галузі. Це пов'язано з тим, що такі тарифи зазвичай є вищими, ніж тарифи на звичайну електроенергію. Крім того, суттєвим недоліком «зеленого» тарифу є складність прогнозування, контролю та своєчасного регулювання кількості виробників електроенергії за таким тарифом. Наслідком повільного коригування високих «зелених» тарифів, як правило, є великі за обсягами бюджетні витрати, що в свою чергу, може мати вплив на стабільність енергосистеми в цілому [4].

Вважається, що висока вартість і висока ризикованість інвестиційних проектів є тими проблемами, які стримують інвестиції у галузь альтернативної енергетики. Великі інвестори прагнуть вигідно вкласти свій капітал з метою отримання в найближчий час прибутки. У зв'язку з тим, що альтернативна енергетика, насамперед, передбачає використання інноваційних технологій, які інвестування яких супроводжується високим рівнем ризикованості, що стримує інших інвесторів вкладати в цю галузь свої кошти. Нині розвиток галузі альтернативної енергетики вимагає майже 9,5 млрд. євро. Знайти такі кошти без іноземного інвестування неможливо. Але висока корумпованість, недосконалість законодавчої бази і судової влади, політичні ризики та інші фактори стримують приплив іноземних інвестицій в Україну. Галузь альтернативної енергетики розбудовується лише завдяки грошовим коштам, які надають Україні міжнародні організації, зокрема ЄБРР [5]. При цьому ЄБРР не лише кредитує на індивідуальних умовах, але й надає допомогу технічних консультантів для підприємців та місцевих органів влади.

Оцінюючи потреби в інвестиційних ресурсах, необхідних для розвитку генеруючих потужностей та магістральних електричних мереж ОЕС України,

було визначено, що сукупні потреби в інвестиціях на період 2016-2025 років оцінюються у сумі 493,6 млрд. грн., з яких в альтернативну енергетику – 186,4 млрд. грн. або 38%. При цьому на період 2017-2019 роки сукупна потреба в інвестиціях оцінюється на суму 280,9 млрд. грн. або 56,9 % від загальних потреб. Зокрема, галузь альтернативної енергетики передбачає 158,5 млрд. грн. інвестицій або 57% із загальної потреби на 2017-2019 роки [6].

Серед чинників, які стримували процес інвестування в галузі екологічної енергетики виділяють: відсутність гарантій прав кредиторів, труднощі при приєднанні нових електростанцій до електромереж та складна бюрократична процедура відведення землі. Вирішення першої та другої проблеми стало можливим завдяки введення в дію Закону "Про ринок електричної енергії" у 2017 році та внесення змін до типового договору купівлі електроенергії у 2018 році [7].

Ефективним стимулом для залучення інвестицій у підприємства відновлюваної енергетики буде, перш за все, стабілізація політико-економічної ситуації в Україні. На думку Бойко Є.О. для залучення інвестицій в альтернативну енергетику на державному рівні необхідно провести низку реформ, пов'язаних з демонополізацією, прозорістю й удосконаленістю правових і регуляторних механізмів. Державні органи влади у першу чергу повинні максимально створювати сприятливий інвестиційний клімат. Головними передумовами і джерелами інвестицій у відновлювальну енергетику повинні бути: деофшоризація економіки, впровадження стимулюючого податкового і регуляторного законодавства, економічно обґрунтовані тарифи та міжнародні інвестиції [8].

Література

1. Славута Е.И., Звягина В.В. Перспективы и проблемы развития альтернативной энергетики в Украине. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/31240/1/144.pdf>.
2. Чмерук Т. Майбутнє української енергетики – за відновлюваними джерелами енергії. URL: https://dt.ua/energy_market/trendi-alternativnoyi-energetiki-ukrayini-vid-zanepadu-do-progresu-268117_.html

3. Ігнат'єв С. 7 джерел фінансування зелених проєктів в Україні. URL: <https://inventure.com.ua/analytics/formula/7-istochnikov-finansirovaniya-zelenyh-proektov-v-ukraine>

4. Оберкович С. Альтернативна енергетика: міжнародний досвід, проблеми та перспективи в Україні. Юрист і закон. 2016. URL: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009783.

5. Возобновляемая энергетика: новая реальность или мечта? URL: <http://mirperemen.net/2017/01/vozobnovlyаемaya-energetika-novaya-realnost-ili-mechta/>

6. ДП «НАЕК «Енергоатом». URL: <http://energoatom.kiev.ua/>.

7. Кацер Ю. Чому інвестори бояться альтернативної енергетики. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/05/2/636414/>

8. Бойко Є.О., Рижкова Г.С. Стратегічні напрями інвестування відновлюваних джерел енергії. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/14-2015/14.pdf>